

РОЗДІЛ 4. ОБЛІК, АУДИТ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 336.717.6(075)

DOI: 10.31732/2663-2209-2021-61-79-88

ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН ЯК СПОСІБ УХИЛЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

Копитко М.І.¹, Вінічук М.В.²

¹ д.е.н., професор, професор кафедри управлінських технологій, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна, e-mail: marta_kernytska@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6598-3798>
² к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна, e-mail: vinichukm@i.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6588-1254>

USE OF OFFSHORE ZONES AS A WAY OF AVOIDANCE FROM TAXATION

Kopytko Marta¹, Vinichuk Mariia²

¹ Doctor of science (Economics), professor, professor of management technologies department, "KROK" University, Kyiv, Ukraine, e-mail: marta_kernytska@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6598-3798>

² PhD (Economics), associate professor, associate professor of finance and accounting department, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine, e-mail: vinichukm@i.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6588-1254>

Анотація. Формування податкової системи України відбувається під впливом цілої низки кризових явищ економічного, політичного та соціального характеру, які заклали у свідомості населення і суб'єктів господарювання стереотипи про примусове запровадження податкових платежів, що спричинює бажання у платників податків зменшити розмір податкових зобов'язань або ухилитися від сплати, тобто формується антифискальна поведінка. Часті зміни податкового законодавства, його суперечливість, недосконалість, безсистемність та неоднозначність становить значні перешкоди у здійсненні фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання та спонукає їх до зловживань у сфері оподаткування. Крім того, значне податкове навантаження на суб'єктів господарської діяльності також зумовлене запутаністю та нестабільністю податкового законодавства. Суттєве розширення кордонів фінансових ринків, яке спричинене процесами глобалізації, створило сприятливі умови для здійснення тіньової економічної діяльності та поширення явища ухилення від сплати податків, яке починає своє існування в легальному секторі економіки і поступово переходить у тіньовий. Мета статті полягає в дослідженні проблемних аспектів ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон та розробці рекомендацій щодо його мінімізації та протидії ухиленню від сплати податків. Проблема ухилення від оподаткування, безумовно, взаємопов'язана із мінімізацією економіки та, сьогодні, набуває масового й масштабного характеру, тому, актуалізується проблема ефективної протидії ухиленню від сплати податків. Ефективним інструментом ухилення від оподаткування, на сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни, є використання офшорних. У статті визначено сутність офшорних зон, причини їх виникнення та особливості функціонування. Окреслено взаємозв'язок офшорних зон із механізмом ухилення від оподаткування. Проаналізовано основні напрямки, способи та методи ухилення від сплати податків через офшорні зони. Досліджено основні схеми ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон. Обґрунтовано та запропоновано заходи протидії ухиленню від оподаткування з використанням офшорних зон; систематизовано та запропоновано основні заходи протидії офшоризації економіки України.

Ключові слова: офшорні зони, ухилення від оподаткування, способи ухилення від сплати податків, офшоризація економіки, протидія ухиленню від оподаткування.

Формули: 0; рис.: 5; табл.: 0; бібл.: 18

Annotation. The formation of the tax system of Ukraine is influenced by a number of crisis phenomena of economic, political and social nature, which have instilled in the minds of the population and businesses stereotypes about the forced introduction of tax payments, which causes taxpayers to reduce tax liabilities or evade payment, ie anti-fiscal behavior is formed. Frequent changes in tax legislation, its inconsistency, imperfection, inconsistency and ambiguity are significant obstacles to the financial and economic activities of economic entities and encourage them to abuse in the field of taxation. In addition, the significant tax burden on businesses is also due to the complexity and instability of

tax legislation. The significant expansion of the borders of financial markets, caused by globalization, has created favorable conditions for the implementation of shadow economic activity and the spread of tax evasion, which begins its existence in the legal sector of the economy and gradually turns into the shadow. The purpose of the article is to study the problematic aspects of tax evasion using offshore zones and to develop recommendations for its minimization and counteraction to tax evasion. The problem of tax evasion, of course, is interrelated with the shadowing of the economy and, today, is becoming widespread and large-scale, therefore, the problem of effective combating tax evasion is relevant. An effective tool of tax evasion at the current stage of socio-economic development of the country is the use of offshore. The article identifies the essence of offshore zones, the reasons for their occurrence and features of functioning. The relationship between offshore zones and the mechanism of tax evasion is outlined. The main directions, ways and methods of tax evasion through offshore zones are analyzed. The basic schemes of tax evasion with the use of offshore zones are investigated. Measures to counteract tax evasion using offshore zones are substantiated and proposed; systematized and proposed the main measures to combat the offshoring of Ukraine's economy.

Keywords: *offshore zones, tax evasion, ways of tax evasion, offshoring of the economy, counteraction to tax evasion.*

Formulas:0; fig.: 5; tabl.: 0; bibl.: 18

Постановка проблеми. Посилення глобалізаційних процесів, міжнародна мегарегіоналізація та прагнення інтегруватися до світового співтовариства ставлять перед суб'єктами господарювання завдання пошуку ефективних способів мінімізації витрат та здійснення інвестиційної діяльності з використанням як дочірніх підприємств, так і підприємств, які між собою не пов'язані. Феноменом сучасної глобальної економіки являється офшоризація, яка зумовлена прагненнями зменшення податкового навантаження, що призводить до зростання податкової асиметрії та деструктивних змін в економічних системах.

Значна мобільність фінансових активів, яка пов'язана із посиленням темпів зростання світового фінансового ринку, спричиняють необхідність формування сучасної мережі транснаціональних фінансових центрів, так званих офшорних зон. Зростання прибутковості операцій з фінансовими активами та розширення кордонів для руху капіталів призвели до активізації процесів залучення фінансової комунікації інституційних одиниць з метою скорочення питомої ваги податкових відрахувань у структурі доходів, одержаних внаслідок здійснення операцій з фінансовими активами. Тому, в умовах сьогодення, вагомого значення та особливої актуальності набуває дослідження способів ухилення від оподаткування шляхом використання офшорних зон.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемні аспекти використання офшорних зон як способу ухилення від оподаткування перебувають у центрі уваги таких вчених як О. Барановський [1], З. Варналій [2], О. Власюк [3; 4], О. Користін [5], М. Корнієнко [6], В. Предборський [7], Ю. Харазішвілі [8].

Проблема дослідження офшорних зон та зареєстрованих на їх території офшорних компаній вивчалася В. Ожигіною [9], Я. Соловієм [10], В. Столяровим [11], І. Субачевою [12], П. Черномаз [12] та іншими.

Однак, зважаючи на значний науково-практичний доробок в окресленій сфері, ефективних методів та способів протидії ухиленню від оподаткування з використанням офшорних зон досі не вдалося знайти.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні проблемних аспектів ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон та розробці рекомендацій щодо його мінімізації та протидії ухиленню від сплати податків.

Викладення основного матеріалу дослідження. Глобалізація світових фінансових відносин створила умови, за яких відбулося злиття кордонів національних фінансових ринків, внаслідок чого утворилася інтегрована міжнародна фінансова система. Як наслідок, країни отримали широкі можливості для мобілізації ресурсів та забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. Однак, одночасно

із розширенням можливостей та потенціалу, створилися сприятливі умови для розвитку нелегального сектора економіки, результати діяльності якого, в подальшому, потребують узаконення та залучення в офіційну економіку. Представники діяльності в тіньовому секторі, прагнучи легалізувати незаконні капітали, вдавалися до послуг злочинних угруповань, які спеціалізуються по «відмиванню» коштів через офшорні зони, адже їх використання ускладнює моніторинг руху таких капіталів.

Проблема появи в українській економіці офшорних компаній загострилася у 1991 р., коли Україна здобула незалежність, а суб'єкти господарської діяльності отримали можливість реєструвати дочірні компанії за межами країни в юрисдикціях з низьким рівнем оподаткування, а сплата податків замінювалася щорічним фіксованим збором. На сучасному етапі, активно використовуються новітні Інтернет-технології, електронні платіжні системи, комп'ютеризацію банківської діяльності при легалізації (відмиванні) коштів, одержаних злочинним шляхом. Набула надзвичайної популярності кіберзлочинність, яка дає можливість реєстрації фінансової установи чи компанії виключно через мережу Інтернет, а також проводити трансакції на території декількох юрисдикцій.

Зауважимо, що в світовій практиці поняття «офшорна зона» фактично не використовується. Відповідно до класифікації термінів відомих міжнародних організацій таких як FATF (Financial action task force on money laundering) та FSF (Financial stability forum) його пропонується вживати як «офшорний фінансовий центр». При цьому, офшорними фінансовими центрами вважаються території, які мають достатньо розвинений ринок капіталів, ліберальний фіскальний та валютний режими та уникають рекомендації міжнародних фінансових установ щодо вдосконалення міжнародного регулювання і контролю за фінансово-валютною й банківською системами [13].

Під офшорною зоною (від англ. offshore – «поза берегом», «поза межами») розуміється країна або окрема частина її території, що характеризується особливими правилами реєстрації, надання податкових та інших пільг іноземним суб'єктам господарювання за умови не здійснення господарських операцій на території такої країни.

Податковий кодекс України [14] визначає офшорні зони як території, до складу яких входять держави або частина х території, залежні від цих держав, де можуть бути створені та діяти суб'єкти господарювання, що мають офшорний статус.

Доволі часто в науковій літературі зустрічається термін «офшорна юрисдикція», під якою розуміється територія або країна, на яку поширюються дії пільгових умов оподаткування та здійснення господарської діяльності у відповідності до чинного законодавства.

При цьому варто зауважити, що офшорні зони за своєю сутністю та змістом дуже близькі до вільних економічних зон, однак, відрізняються від них встановленням звичайних пільгових умов оподаткування для компаній-нерезидентів. Досить часто дослідники вважають офшори видами вільних економічних зон із виокремленням індивідуальних характерних відмінностей.

Створення та функціонування офшорів у різних регіонах зумовлено такими основними причинами:

наближеністю до центрів ділової активності (створені у промислово розвинутих країнах – США, Канада, Великобританія, Швейцарія, Нідерланди);

відсутністю у держав внутрішніх ресурсів для розвитку (створені на території острівних держав Атлантичного та Тихого океанів, які свідомо прийняли нормативно-правові та законодавчі акти, які сприяли залученню іноземних капіталів).

Варто зазначити, що для окремих країн доходи, одержані від офшорного бізнесу являються основним джерелом фінансових ресурсів, які акумульовані до бюджету

внаслідок сплати реєстраційних зборів. Обсяги таких ресурсів є достатніми для забезпечення та підтримання високого рівня життя населення. Позитивним фактором в таких країнах є і те, що за рахунок функціонування офшорних компаній створюється значна кількість робочих місць, а доходи підприємств, які спеціалізуються на створенні й обслуговуванні офшорних компаній аналогічна надходженням від сплати реєстраційних зборів.

Безумовно, офшорні зони є привабливими завдяки сприятливому валютно-фінансовому режиму, відсутністю або ж мінімальним ставкам оподаткування, високому ступеню захисту комерційної та банківської таємниці, лояльному державному регулюванню. Однак, їх існування чинить деструктивний вплив на країни, які являються донорами капіталу і зазнають суттєвих втрат через недоотримання податкових надходжень до бюджету, безконтрольному вивезенню капіталу за кордон, а також посиленню процесів тінізації економіки й корупції.

Зауважимо, що використання офшорів з метою ухилення від оподаткування дозволяє суб'єктам господарювання уникнути сплати податків і зборів всередині країни, знижує ризик рейдерських захоплень, спрощує судовий захист їх майнових прав та інтересів, а також дозволяє вивести за кордон фінансові результати політичної корупції. Державна фіскальна служба України, проаналізувавши зовнішньоекономічні операції, встановила, що переважна більшість великих експортерів України здійснювали свої фінансові операції із залученням посередників, які розміщені у низько податкових юрисдикціях, а саме у Нідерландах, Кіпрі, Швейцарії. При цьому, вагома питома вага офшорних зон у *Round tripping* – інвестуванні, найбільші обсяги операцій за якими були зафіксовані через співпрацю з Австрією, Кіпром, Нідерландами та Швейцарією.

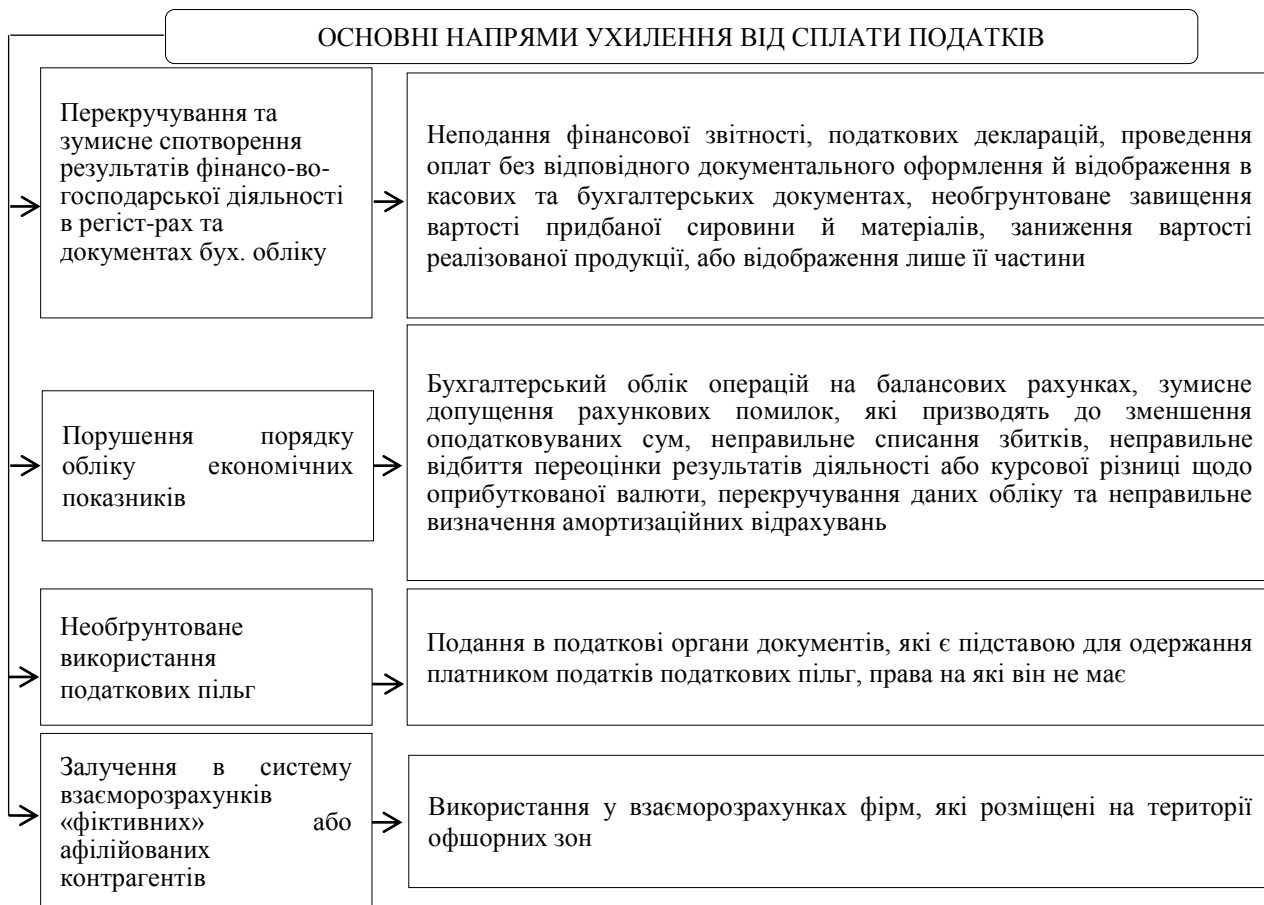
Водночас, доцільно зауважити, що, на сучасному етапі, інституційно слабким

залишається контроль у сфері трансфертного ціноутворення, механізм якого впродовж останніх років не удосконалюється та ефективно не функціонує, а охоплення перевітками компаній, які здійснюють ризикові операції, не перевищує 1 %. Такий механізм контролю може бути колосальним потенціалом у сфері боротьби й протидії легалізації коштів через офшорні зони.

Беззаперечним є і той факт, що Україна доволі низькими темпами запроваджує світові стандарти податкової прозорості та обміну фінансовою інформацією у сфері протидії відмивання коштів в офшорних зонах та досі законодавчо не регламентований комплексний підхід до вирішення проблем, які пов'язані із офшорами. Через неузгодженість та двозначність у чинному законодавстві спостерігається безсистемна, несинхронна та розбалансована робота органів державної влади у даному напрямку. Більше того, Указом Президента України «Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон» [15] та Законом України «Про валюту та валютні цінності» [16] Національному банку та Кабінету міністрів України доручено розробити проект закону про міжнародну співпрацю України у сфері оподаткування, проте, таких нормативно-правових актів досі немає.

При цьому, необхідно пов'язувати та досліджувати способи й методи ухилення від сплати податків у комплексі з протидією відмивання «брудних» коштів та коштів, одержаних внаслідок корупційних діянь, через офшори.

Зважаючи на загрозливі обсяги тіньового сектору економіки (в межах 30–40 % за офіційними даними та 45–55 % за розрахунками експертів, які не оподатковуються через неможливість вчасного виявлення, вважаємо за необхідне на рис. 1 відобразити основні напрями ухилення від сплати податків.

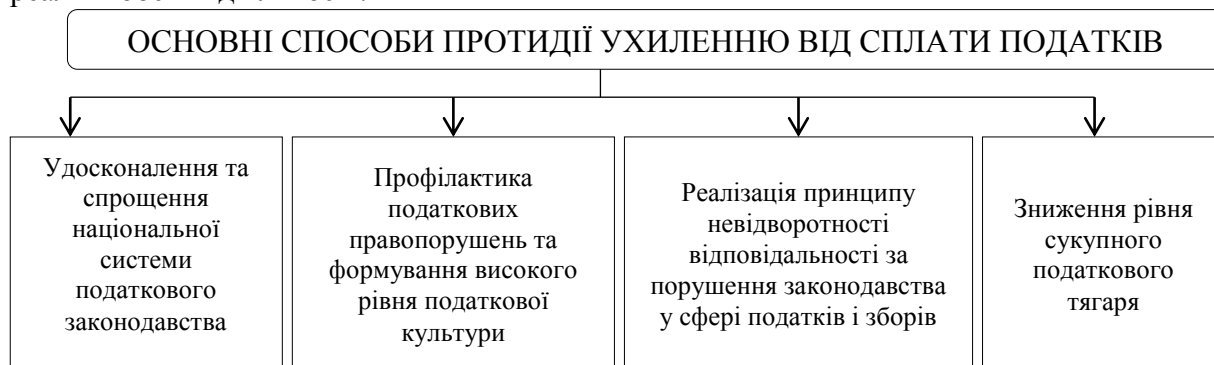

Рис. 1. Основні напрями ухилення від оподаткування

Джерело: власна авторська розробка

Як бачимо, суб'єктами господарської діяльності використовується достатньо широкий спектр методів ухилення від сплати податків. Найбільш поширеним та часто використовуваним методом ухилення від оподаткування є перекручування та спотворення результатів фінансово-господарської діяльності, який дозволяє приховати реальні обсяги діяльності.

Зважаючи на постійні збільшення масштабів таких злочинів, виникає необхідність розроблення та законодавчого регулювання ефективної системи протидії. В даному контексті, доцільно дослідити основні способи протидії ухиленню від сплати податків в офшорних зонах. Основні із них систематизуємо на рис. 2.

Рис. 2. Основні способи протидії ухиленню від сплати податків

Джерело: власна авторська розробка

Розроблення та ефективна реалізація системи протидії ухиленню від оподаткування дозволить знизити рівень недоотримання державою до бюджету податкових надходжень, а, відтак, дозволить забезпечувати державою виконання її основних функцій та забезпечення високих стандартів життя.

Накопичення фінансових ресурсів, які отримані внаслідок здійснення господарської діяльності в тіньовому секторі економіки, відбувається за рахунок приховування їх дійсних обсягів з метою ухилення від сплати податків. Безумовно, роль офшорних юрисдикцій у механізмі «відмивання» доходів, одержаних злочинним шляхом, є значною, визначальне значення яких полягає у:

- низькому рівні оподаткування або його відсутності;
- поширенні пільгового режиму виключно на компанії-нерезиденти, що не здійснюють своєї діяльності на території офшорної юрисдикції;
- забезпеченні ефективного режиму банківської та фінансової таємниці;
- засновниками підприємства в офшорній зоні можуть бути виключно нерезиденти країни реєстрації;
- наявності угод про уникнення подвійного оподаткування;
- фінансові операції здійснюються лише за рахунок валютних ресурсів із зовнішніх джерел;
- відсутності пільг митного характеру.

Крім того, офшорні зони дають можливість здійснювати товарні, фінансові та інші види операцій, які передбачають великі обсяги грошових трансакцій. Водночас, незалежно від сфери діяльності суб'єкти господарювання через офшори можуть повністю уникнути, або істотно зменшити розміри оподаткування результатів своєї діяльності та бути впевненими про конфіденційність щодо них.

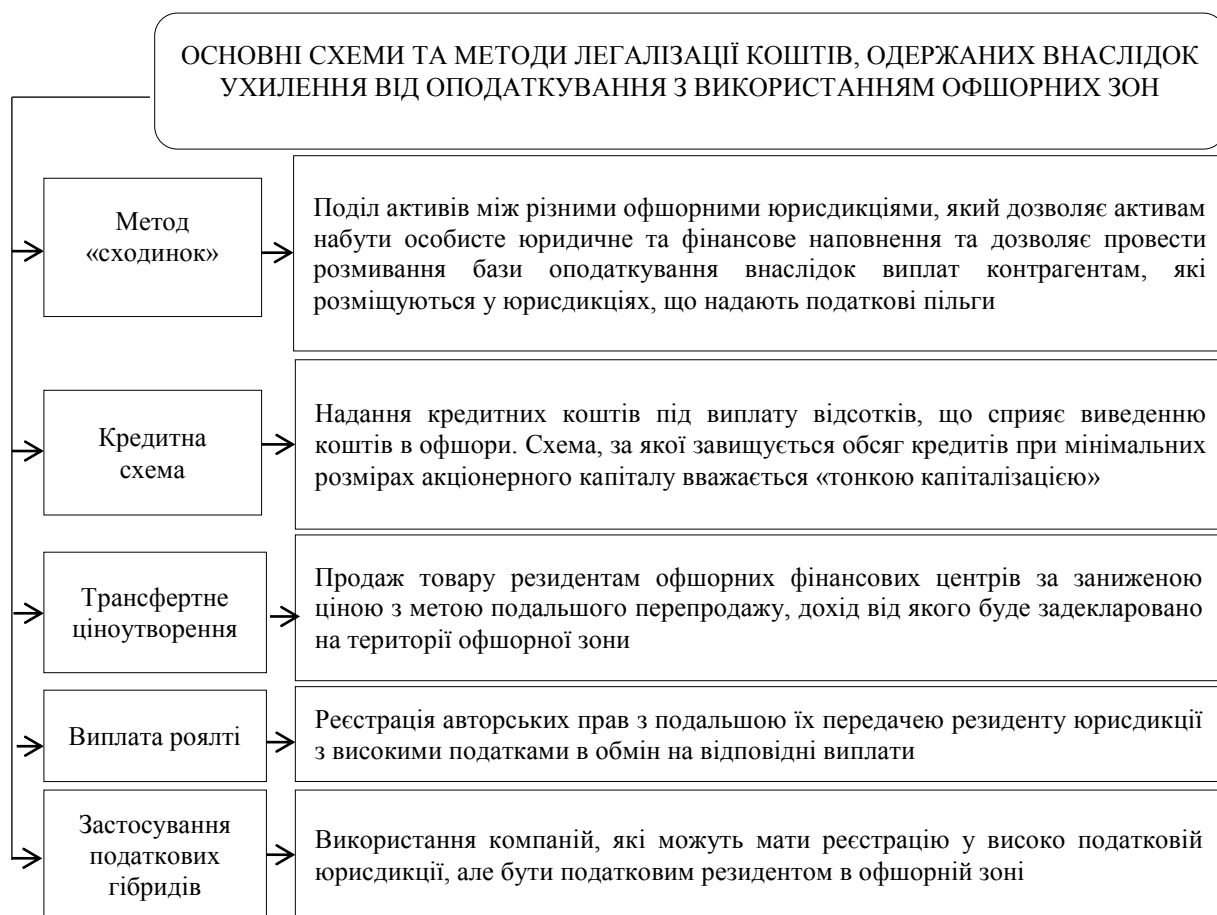
Очевидно, що операції, які здійснюються з офшорними юрисдикціями безпосередньо впливають на валютний ринок країни та визначають стан

фінансової стабільності у ній. Діяльність офшорних зон є своєрідним стимулом до ведення тіньової економічної діяльності, що, в сукупності, призводить до втрат доходів бюджету різного рівня. При цьому, офшорні зони, окрім асоціації їх зі звільненням від оподаткування та легалізацією (відмиванням) доходів, розглядаються як інструмент стимулювання інвестиційної діяльності. Тому, використання офшорних зон з метою легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, що пов'язано також із розвитком інфраструктури ринків капіталів, їх мобільністю, обсягами вільних коштів в економіці, рівнем податкового навантаження та фінансовою обізнаністю населення.

Зауважимо, що достатньо часто спостерігається застосування методів міжнародного податкового планування саме з використанням офшорних зон як власників рахунків або клірингових центрів, з метою розміщення коштів інвестиційних фондів, страхування та перестраховування.

Необхідно зауважити, що використання офшорних зон має багато спільних рис та ознак, які характерні незаконним схемам ухилення від сплати податків. Якщо провести між цими поняттями асиметрію, то можна виділити схеми та механізми ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон (рис. 3). При цьому, офшорні зони залишаються потенційним специфічним інструментом наповнення державного бюджету та стимулювання інвестиційної діяльності.

На міжнародному рівні, використання офшорних юрисдикцій розцінюється як недобросовісна податкова конкуренція та злочинна діяльність у сфері легалізації (відмивання) коштів, одержаних злочинним шляхом, а діяльність щодо деофшоризації, на сучасному етапі, є пріоритетним завданням таких організацій як Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), Організації Об'єднаних Націй (ООН), Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

Рис. 3. Основні схеми та методи легалізації коштів, одержаних внаслідок ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон

Джерело: складено автором на основі [11, с. 77]

Основні заходи щодо деофшоризації, розроблені цими організаціями спрямовуються на:

- запобігання використанню офшорних зон для несумлінного податкового планування та зниження рівня податкового навантаження;
- зміцнення податкової бази країни за рахунок надходження податкових платежів з доходів, які отримані в офшорах;
- підвищення стабільності та захищеності транскордонного співробітництва щодо руху коштів і зниження впливу офшорного капіталу на національні фінансові ринки;
- зниження рівня конфіденційності у відношенні до бенефіціарів офшорних компаній і проведених ними фінансовими та іншими операціями.

Однак, проведення боротьби з легалізацією коштів, одержаних злочинним шляхом, з використанням

офшорних юрисдикцій і зон, вимагає, в першу чергу, розроблення міжнародних стандартів протидії деофшоризації та удосконалення національного законодавства з урахуванням міжнародних нормативно-правових актів. Більше того, нагальною потребою виявляється спрощення процедури доступу правоохоронних органів до інформації, що становить банківську таємницю, та посилення розвитку державного фінансового моніторингу у межах міжнародної співпраці.

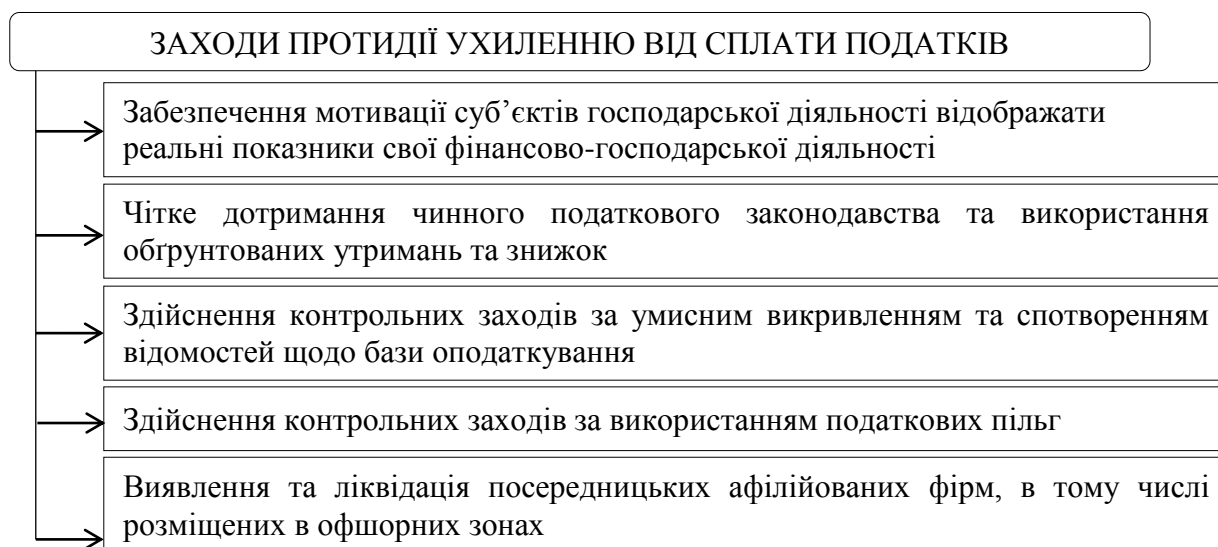
Ефективний ефект протидії ухиленню від оподаткування через офшорні юрисдикції можна досягнути завдяки законодавчому закріпленню жорстких заходів контролю та моніторингу офшорного фінансового сектору, запровадженню спеціальних штрафів та суттєвих санкцій до країн та компанії у випадках порушення встановлених

нормативно-правових норм у сфері боротьби з легалізацією доходів.

Водночас, доведено, що важливим аспектом легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є ухилення від сплати податків та політика оподаткування, яка запроваджена на території офшорних зон. Оскільки, за оцінками Tax Justice Network [17] щорічно з використанням офшорних юрисдикцій відбувається виведення капіталу з України у розмірах, що, в середньому, дорівнюють

близько 10 % ВВП країни, запровадження дієвих засобів протидії такій легалізації є вкрай важливим.

Зважаючи на значні обсяги ухилення від сплати податків та колосальні втрати бюджетної системи України через недоотримання податкових платежів, необхідно виокремити заходи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних внаслідок ухилення від сплати податків, в офшорних зонах (рис. 4).

Рис. 4. Заходи протидії ухиленню від сплати податків, в офшорних зонах

Джерело: власна авторська розробка

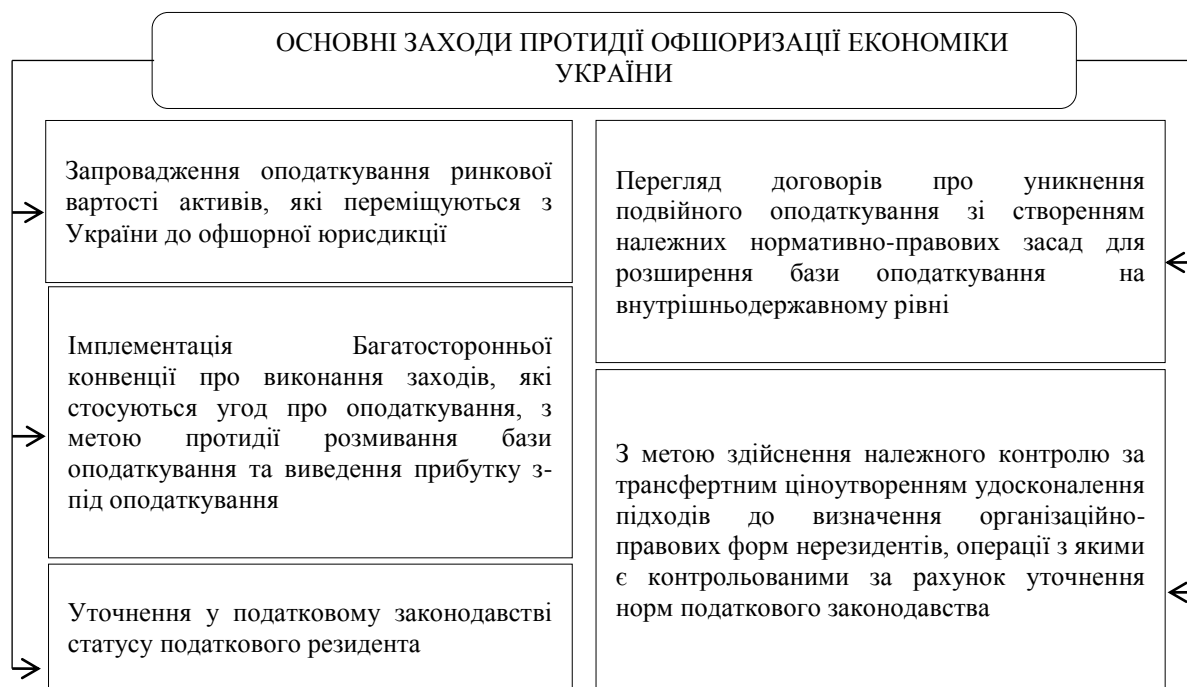
Як бачимо, основними пріоритетними напрямками удосконалення та забезпечення боротьби з ухиленням від оподаткування через офшорні зони, повинна стати уніфікація законодавчого забезпечення, посилення міжнародної співпраці та оптимізація податкового навантаження. При цьому, необхідно систему заходів протидії розглядати у контексті офшоризації та тінізації національної економіки, як взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих явищ (рис. 5), які включають і заходи боротьби з ухиленням від сплати податків

Висновки. Дослідження способів боротьби з ухиленням від оподаткування через офшорні зони, дають підстави стверджувати, що на сучасному етапі, склалися сприятливі умови для активного відмивання коштів та загострилася

нагальна потреба протидії даному явищу. Основні заходи доцільно спрямувати шляхом удосконалення чинного податкового законодавства, а також розширення взаємодії й співпраці з суб'єктами протидії легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, та податковими органами інших країн.

Встановлено, що протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, не можлива без урахування міжнародного досвіду такої боротьби. Результати проведених досліджень дають підстави для висновку, що ухилення від оподаткування, передбачає використання найрізноманітніших методів, схем та механізмів відмивання коштів через офшорні зони.

Рис. 5. Основні заходи протидії офшоризації економіки України

Джерело: складено на основі даних [18, с. 37–40]

Отже, зважаючи на привабливість офшорних юрисдикцій, проведення фінансових операцій із ними чинить негативний вплив на економіку країни, спричинює суттєві втрати дохідної частини державного бюджету та посилення розвитку тіньового сектору економіки. Протидію діяльності офшорних юрисдикцій необхідно проводити з урахуванням чинників глобалізації, міжнародної інтеграції та гармонізації національної й світової нормативно-правової системи.

Література:

1. Барановський О.І., Голіков В. І., Пасхавер Б. Й. Відмивання грошей: сутність та шляхи запобігання: монографія. Національна академія наук України, Ін-т економічного прогнозування. Харків : Форт, 2003. 472 с.
2. Варналій З. С. Офшоризація – інституціональна загроза національної економічної безпеки та державності України. *Публічне управління економікою України в умовах загроз державності*: збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 5 грудня 2018 р.). Київ: КНЕУ, 2018. С. 7–8.
3. Власюк О. С. Актуальні проблеми фінансової безпеки України в умовах посткризової трансформації : монографія. Київ: НІСД, 2014. 432 с.

4. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с.

5. Користін О. Протидія відмиванню коштів: Міжнародні стандарти, зарубіжний досвід, адміністративно-правові, кримінологічні, кримінально-правові, криміналістичні засади та система фінансового моніторингу в Україні. Одеса, 2015. URL: https://pidruchniki.com/84030/finansii/protidiya_vidmi_vannuyu_koshtiv.

6. Корнієнко М. В. Протидія органів внутрішніх справ легалізації коштів одержаних злочинним шляхом. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. 228 с.

7. Предборський В. А. Детінізація економіки у контексті трансформаційних процесів. Питання теорії та методології: монографія. Київ: Кондор, 2005. 614 с.

8. Харазішвілі Ю. М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації: монографія. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2019. 304 с.

9. Чайковська Ю., Ожигіна В. Офшорний бізнес: його специфіка і можливості. *Вісник Асоціації білоруських банків*. 2005. № 31. С. 17-21.

10. Соловій Я. І., Дутка В. В., Дутка А. В. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія. Івано-Франківськ: Надвірнянський друк, 2008. 231 с.

11. Столяров В. Ф., Островецький В.І. Становлення та розвиток офшорної діяльності резидентів України. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 1 (43). С. 68 – 82.

12. Чорномаз П. О., Субачева І. С. Офшоризація економіки як економічна категорія. *Актуальні проблеми світового господарства і міжнародних економічних відносин: матеріали XI науково-практичної конференції молодих вчених* (м. Харків, 25 березня 2016 р.). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2016. С. 365-370.

13. Енциклопедія офшорного бізнесу: Практичний посібник. Лондон. Цюрих. Бостон: Finance Research Group, 2007. 255 с.

14. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

15. Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон: Указ Президента України від 28.04.2016 р. № 180/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180/2016#Text>.

16. Про валюту та валютні цінності: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

17. Єщенко П. С. Як подолати системні витрати неоліберального реформування економіки. *Економіка України*. 2018. № 1. С. 26–41.

18. Драган О., Брехов С., Нагорічна О. Удосконалення податкової системи України в контексті викликів та загроз, спричинених поширенням COVID–19. *Аналітична записка*. Ірпінь: НДІ фіскальної політики, 2020. 96 с.

References:

1. Baranovsky, O. I. Golikov, V. I. Paskhaver, B.Y. (2003), *Money laundering: the essence and ways to prevent* [Vidmyvannya hroshey: sutnist' ta shlyakhy zapobihannya], Fort Publishing House, Kharkiv, Ukraine, 472 p.

2. Varnaliy, Z. S. (2018), *Ofshoryzatsiya – instytutsional'na zahroza natsional'noyi ekonomichnoyi bezpeky ta derzhavnosti Ukrayiny* [Offshorization is an institutional threat to Ukraine's national economic security and statehood], KNEU, Kyiv, Ukraine, pp. 7-8.

3. Vlasyuk, O. S. (2014), *Aktual'ni problemy finansovoyi bezpeky Ukrayiny v umovakh postkryzovoyi transformatsiyi* [Actual problems of financial security of Ukraine in the conditions of post-crisis transformation], NISD, Kyiv, Ukraine, 432 p.

4. Vlasyuk, O. S. (2016), *Natsional'na bezpeka Ukrayiny: evolyutsiya problem vnutrishn'oyi polityky* [National Security of Ukraine: the evolution of domestic policy problems], NISD, Kyiv, 528 p.

5. Korystin, O. Ye. (2015), “Anti-money laundering: International standards, foreign experience, administrative law, criminology, criminal law, forensic principles and the system of financial monitoring in Ukraine”, Odessa, Ukraine, retrieved from : https://pidruchniki.com/84030/finansy/protidiya_vidmi_vannyu_koshtiv.

6. Kornienko, M. V. (2002), *Protydiya orhaniv vnutrishnikh sprav lehalizatsiyi koshtiv oderzhanykh zlochynnym shlyakhom* [Counteraction of law enforcement agencies to legalization of funds obtained

by criminal means], National Academy of Internal Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine, 228 p.

7. Predborsky, V. A. (2005), *Detinizatsiya ekonomiky u konteksti transformatsynykh protsesiv. Pytannya teorii ta metodolohiyi* [De-shadowing of the economy in the context of transformation processes. Questions of theory and methodology], Condor, Kyiv, Ukraine, 614 p.

8. Kharazishvili, Yu. M. (2019), *Systemna bezpeka staloho rozvytku: instrumentariy otsinky, rezervy ta stratehichni stsenariyi realizatsiyi* [System security of sustainable development: assessment tools, reserves and strategic implementation scenarios], Institute of Industrial Economics, Kyiv, Ukraine, 304 p.

9. Tchaikovsky, Y. and Ozhigina, V. (2005), “Offshore business: its specifics and opportunities”, *Visnyk Asotsiatsii biloruskykh bankiv*, № 31, pp. 17–21.

10. Soloviy, Y.I. Dutka, V.V. and Dutka, A. V. (2008), *Lehalizatsiya (vidmyvannya) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shlyakhom* [Legalization (laundering) of proceeds from crime], Nadvirna Press, Ivano-Frankivsk, Ukraine, 231 p.

11. Stolyarov, V. F. Ostrovetsky, V. I. (2016), “Formation and development of offshore activities of residents of Ukraine”, *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, №1 (43), pp. 68–82.

12. Chornomaz, P. O., Subacheva, I. S. (2016), “Stanovlennya ta rozvytok ofshornoji diyal'nosti rezydentiv Ukrayiny”, *Aktualni problemy svitovoho hospodarstva i mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn* [Current issues of the world economy and international economic relations], materialy KhI nauково-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh [materials of the XI scientific-practical conference of young scientists], Kharkov, Ukraine, pp. 365-370.

13. *Entsyklopediya ofshornoho biznesu* [Encyclopedia of offshore business], London. Zurich. Boston: Finance Research Group, 255 p.

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “Tax Code of Ukraine”, retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine “On measures to counteract the reduction of the tax base and the transfer of income abroad”, retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/180/2016#Text>.

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine “On currency and currency values”, retrived from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.

17. Yeshchenko, P. S. (2018), “How to overcome the systemic costs of neoliberal economic reform”, *Ekonomika Ukrainy*, №1, pp. 26-41.

18. Dragan, O. Brekhov, C. and Nagorichna, O. (2020), *Udoskonalennya podatkovoyi systemy Ukrayiny v konteksti vyklykiv ta zahroz, sprychynenykh poshyrennyam COVID–19* [Improving the tax system of Ukraine in the context of challenges and threats caused by the spread of COVID-19], Analytical note. Irpen, Ukraine, 96 p.

Стаття надійшла до редакції 11.02.2021 р.